

Labklājības ministrijas un Latvijas Pašvaldību savienības sarunu protokols

Rīgā

2010.gada 19.maijā

Sarunas notiek Labklājības ministrijā, Skolas ielā 28

Sarunas vada

- U.Augulis – Labklājības ministrs
- A.Jaunsleinis – Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis
- S.Šimfa – Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos

No Latvijas Pašvaldību savienības piedalās:

- M.Priede – Ģenerālsekretāre
- E.Kresse – Padomniece bērnu, jaunatnes un ģimenes jautājumos
- D.Zvirbule – Padomniece sabiedrisko attiecību jautājumos
- A.Kaupuža – Ārējo sakaru speciāliste
- G.Lībeks – Veselības un sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētājs, Jaunjelgavas novada domes priekšsēdētājs
- M.Moors – Rīgas domes Labklājības departamenta direktora vietnieks, Sociālās pārvaldes priekšnieks
- B.Skuja – Rīgas domes Labklājības departamenta Sociālās pārvaldes Sociālās palīdzības administrēšanas nodaļas vadītāja
- I.Pūķe – Liepājas pilsētas pašvaldības Sociālā dienesta direktore
- D.Upleja – Talsu novada pašvaldības Sociālā dienesta vadītāja
- A.Rublis – Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks
- K.Ļaksa – Dobeles novada domes priekšsēdētāja vietnieks
- D.Reča – Tukuma novada pašvaldības Sociālā dienesta juriste
- I.Gaile – Aizkraukles novada domes deputāte, Sociālā dienesta vadītāja
- A.Šteinbergs – Ogres pašvaldības pansionāta "Madliena" direktors
- V.Babre – Pļaviņu novada pašvaldības Sociālā dienesta vadītāja
- I.Sietiņšone – Cēsu novada pašvaldības Sociālā dienesta direktore
- V.Graumane – Strenču novada domes deputāte, Sociālo, izglītības, kultūras un sporta komitejas dalībniece
- E.Pormeistere – Valkas novada domes deputāte, Sociālās komitejas vadītāja, Nodarbinātības valsts aģentūras Valkas filiāles vadītāja
- R.Kalniņa – Alūksnes novada pašvaldības Sociālā dienesta vadītāja
- V.Vārtukapteine – Alūksnes novada pašvaldības Sociālā dienesta vadītājas vietniece
- M.Kalvāne – Gulbenes novada pašvaldības Sociālā dienesta vadītāja
- I.Stašulāne – Preiļu novada pašvaldības Sociālā dienesta darbiniece
- A.Petrova – Balvu novada pašvaldības Sociālās pārvaldes vadītāja
- J.Laškova – Rēzeknes pilsētas pašvaldības Sociālās aprūpes pārvaldes vadītāja
- Ž.Kulakova – Daugavpils pilsētas domes deputāte, Sociālo lietu pārvaldes direktore

No Labklājības ministrijas piedalās:

- R.Beinarovičs – Valsts sekretārs
- L.Grafa – Valsts sekretāra vietniece
- R.Zīverte – Labklājības ministra biroja vadītāja
- I.Kārkliņa – Finanšu un attīstības departamenta direktore

D.Jakaite	– Finanšu un attīstības departamenta Sociālās politikas plānošanas un attīstības nodaļas vadītāja
E.Milča	– ES Struktūrfondu departamenta direktore
J.Muižniece	– Sociālās apdrošināšanas departamenta direktore
I.Baranovska	– Sociālās apdrošināšanas departamenta Pabalstu politikas nodaļas vadītāja
I.Lipskis	– Darba departamenta direktors
I.Zvirdriņa	– Darba departamenta Darba tirgus politikas nodaļas vadītāja
V.Gūtmanis	– Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departamenta direktors
A.Dūdiņš	– Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departamenta direktora vietnieks – Sociālo pakalpojumu un sociālā darba attīstības nodaļas vadītājs
E.Dorožkina	– Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departamenta Sociālo pakalpojumu organizācijas nodaļas vadītāja
Dz.Mihailova	– Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departamenta Sociālo pakalpojumu ieviešanas nodaļas vadītāja
D.Zvirgzdiņa	– Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departamenta Sociālās palīdzības un sistēmas monitoringa nodaļas vecākā referente
M.Pavasare	– Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departamenta Sociālās palīdzības un sistēmas monitoringa nodaļas vecākā referente
L.Liepiņa	– Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore
L.Āboliņa	– Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktora vietiece
L.Kauliņa-Bandere	– Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļas vecākā referente

No Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas piedalās:

I.Vārna	– Pašvaldību attīstības departamenta Finanšu, ekonomikas un metodoloģijas nodaļas vadītāja
---------	--

No Nodarbinātības valsts aģentūras piedalās:

B.Paševica	– Direktore
I.Kalvāne	– Pakalpojumu departamenta direktore
E.Vidžups	– Pakalpojumu departamenta projekta vadītājs

Protokolē:

Z.Uzuliņa	– Labklājības ministrijas Finanšu un attīstības departamenta Sociālās politikas plānošanas un attīstības nodaļas eksperte
-----------	---

Sarunas sāk plkst.10.³⁵

Darba kārtības jautājumi:

1. Garantētā minimālā ienākumu līmeņa iespējamā pārskatīšana, piešķiršanas nosacījumi un valsts līdzfinansējuma apmērs
2. Vienoti principi dzīvokļa pabalsta aprēķināšanai, piešķiršanai, izmaksāšanai. Dzīvokļa pabalsta līdzfinansējuma apmērs
3. Ģimenes valsts pabalsta finansējuma mērķētāks izlietojums
4. Termina „līdzdarbība” dažāda juridiskā interpretācija un praktiskās pielietošanas problēmas
5. Problēmas personas atbilstības trūcīgā statusam noteikšanā
6. Sociālo dienestu juridiskais statuss

7. Invaliditātes likuma būtība un tajā noteiktie atbalsta pasākumi personām ar invaliditāti, tai skaitā informācija par pašvaldībām īstenojamiem pasākumiem
8. Plānošanas reģionu sociālo pakalpojumu attīstības programmas alternatīvajiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem
9. Aktīvo nodarbinātības pasākumu īstenošana
10. Termina „ģimene” atšķirīgā interpretācija dažādos normatīvajos aktos
11. Sociālo pakalpojumu pieejamība un kvalitāte krīzes apstākļos
12. Valsts turpmākā sociālā politika krīzes apstākļos un Labklājības ministrijas loma dažādu iedzīvotāju ienākumu līmeņu noteikšanā atvieglojumu un palīdzības saņemšanai publiskajā sektorā
13. Ģimenes valsts politikas īstenošanas problēmas krīzes apstākļos
14. Labklājības ministrijas, citu ministriju, pašvaldību, sociālo dienestu un NVO darbības koordinācija un sadarbība palīdzības sniegšanā iedzīvotājiem krīzes apstākļos

1. Garantētā minimālā ienākumu līmeņa iespējamā pārskatīšana, piešķiršanas nosacījumi un valsts līdzfinansējuma apmērs

2. Vienoti principi dzīvokļa pabalsta aprēķināšanai, piešķiršanai, izmaksāšanai. Dzīvokļa pabalsta līdzfinansējuma apmērs

Labklājības ministrijas viedoklis:

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā (36.pantā) ir dots deleģējums Ministru kabinetam (turpmāk - MK) noteikt garantēto minimālo ienākumu (turpmāk - GMI) līmeni un katru gadu saistībā ar gadskārtējā valsts budžeta likuma projektu pārskatīt to. Pašlaik spēkā esošie noteikumi par garantēto minimālo ienākumu līmeni¹ nosaka šādu GMI līmeni – 40 Ls/mēnesī pilngadīgai personai, 45 Ls/mēnesī bērnam; vecuma un invaliditātes pensijas saņēmējam pašvaldības dome var noteikt līdz 90 Ls/mēnesī. Atbilstoši noteikumiem par valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu pašvaldībām garantētā minimālā ienākumu līmeņa pabalsta un dzīvokļa pabalsta izmaksām² valsts budžeta līdzekļus pašvaldībai piešķir 50 % apmērā no mēnesī pašvaldībā pabalstam GMI līmeņa nodrošināšanai izmaksātajiem līdzekļiem.

Labklājības ministrija uzskata, ka GMI līmenis būtu atstājams pašreizējā līmenī un valsts budžeta līdzfinansējuma apmērs pabalsta GMI līmeņa nodrošināšanai izmaksai nebūtu maināms.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā (35.pantā) ir dots deleģējums pašvaldībām saistošajos noteikumos noteikt dzīvokļa pabalsta apmēru, izmaksas kārtību un personas, kuras ir tiesīgas saņemt šo pabalstu. Atbilstoši noteikumiem par valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu pašvaldībām garantētā minimālā ienākumu līmeņa pabalsta un dzīvokļa pabalsta izmaksām valsts budžeta līdzekļus pašvaldībai piešķir 20% apmērā no mēnesī pašvaldībā dzīvokļa pabalstam izmaksātajiem līdzekļiem. Saskaņā ar noteikumu 7.punktu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu pašvaldībai atsaka, ja konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi dzīvokļa pabalsta aprēķināšanā vai piešķiršanā.

Labklājības ministrija uzskata, ka valsts līdzfinansējuma apmērs dzīvokļa pabalsta izmaksai būtu atstājams līdzšinējā apmērā.

Veikta neplānota ministrijas kompleksa pārbaude pašvaldības sociālajā dienestā, kur konstatēti būtiski pārkāpumi pabalsta GMI līmeņa nodrošināšanai un dzīvokļa pabalsta aprēķināšanā un piešķiršanā. Visām pašvaldībām izsūtīta informatīva vēstule, kurā atbilstoši

¹ MK 15.12.2009. noteikumi Nr.1489

² MK 03.11.2009. noteikumi Nr.1251

konstatētajām raksturīgākajām kļūdām norādītas prasības, kas jāievēro saskaņā ar tiesību aktos noteikto.

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

Latvijas Pašvaldību savienība izsaka atzinību par precīzām trūcīgo personu skaita prognozēm 2010.gadam un uzskata, ka par GMI līmeņa izmaiņām spriest ir pārāgri. Jāseko makroekonomiskās situācijas attīstībai. Ja izmaiņas tiks rosinātas, tās, pirmkārt, attiektos uz līmeni bērnam.

Jautājums par valsts budžeta līdzfinansējuma apmēru pabalsta GMI līmeņa nodrošināšanai izmaksai nav aktuāls. Šobrīd tiek apkopota informācija par pašvaldību izdevumiem saistībā ar apkures sezonu un iedzīvotāju nenomaksātajiem parādiem. Rezultātā varēs spriest par nepieciešamību palielināt valsts līdzfinansējuma apmēru dzīvokļa pabalsta izmaksai.

Lūdz informāciju par konkrēto pārbaudi pašvaldības sociālajā dienestā, kur konstatēti būtiski pārkāpumi, kā arī turpmāk informāciju, kas domāta visām pašvaldībām, sūtīt arī Latvijas Pašvaldību savienībai.

Aktualizē problēmu, ka saskaņā ar noteikumiem par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu³ gadījumā, ja neplānoti un strauji uzlabojas ģimenes (personas) materiālais stāvoklis un tā vairs neatbilst trūcīgas ģimenes (personas) statusam, nepastāv iespēja pārtraukt trūcīgas ģimenes (personas) statusu. Ja trūcīgas ģimenes (personas) statusa esamības laikā būtiski mainās – pasliktinās - ģimenes (personas) materiālā situācija, noteikumi atļauj pieņemt tikai ģimenei (personai) labvēlīgāku lēmumu. Arī attiecībā uz pabalstu GMI līmeņa nodrošināšanai pastāv līdzīga problēma, jo atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā un noteikumos par pabalstu GMI līmeņa nodrošināšanai⁴ noteiktajam pabalsta apmēra samazināšanu drīkst veikt tikai minētajos tiesību aktos noteiktajos gadījumos (un tie nav tad, ja uzlabojušies ģimenes (personas) materiālie resursi). Tādējādi pašvaldībai rodas nevajadzīgi izdevumi.

Aicina ieviest pienākumu ģimenēm (personām), kurām piešķirts trūcīgas ģimenes (personas) statuss, statusa darbības laikā regulāri atzīmēties pašvaldības sociālajā dienestā, tādējādi nodrošinot pašvaldībai aktuālu informāciju par savu materiālo stāvokli.

Labklājības ministrijas viedoklis:

Atzīst, ka, izstrādājot noteikumus, netika apsvērta iespēja pašreizējos sociālekonomiskajos apstākļos ģimenes (personas) materiālajam stāvoklim strauji uzlaboties tādā mērā, lai ģimenei (personai) vairs nebūtu nepieciešama pašvaldības sociālā palīdzība vai apliecinājums par trūcīgas ģimenes (personas) statusa esamību. Aicina atsūtīt ministrijai apkopotu informāciju par šādiem gadījumiem un priekšlikumus rīcībai, uz kuru pamata varētu ierosināt grozījumus tiesību aktos.

Norāda, ka pienākums pabalsta GMI līmeņa nodrošināšanai saņēmējam regulāri (ne retāk kā ik pēc trim mēnešiem) kontaktēties ar pašvaldības sociālo dienestu, lai novērtētu ģimenes (personas) sociālās situācijas izmaiņas, pašlaik ir jau noteikts - noteikumos par pabalstu GMI līmeņa nodrošināšanai.

Puses vienojās:

- 1) 2010.gadā nepārskatīt GMI līmeni un valsts līdzfinansējuma apmēru pabalsta GMI līmeņa nodrošināšanai izmaksai.

³ MK 30.03.2010. noteikumi Nr.299

⁴ MK 17.06.2009. noteikumi Nr.550 „Kārtība, kādā aprēķināms, piešķirams, izmaksājams pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai un slēdzama vienošanās par līdzdarbību”

- 2) Gada otrajā pusē atgriezties pie jautājuma par valsts līdzfinansējuma apmēru dzīvokļa pabalsta izmaksai.
- 3) Latvijas Pašvaldību savienība apkopos un atsūtīs Labklājības ministrijai informāciju par gadījumiem, kad radusies nepieciešamība pārskatīt trūcīgā statusu ar mērķi to atcelt un par gadījumiem, kad radusies nepieciešamība samazināt aprēķināto pabalstu GMI līmeņa nodrošināšanai.
- 4) Pēc 3.punktā minētās informācijas saņemšanas Labklājības ministrija izvērtēs nepieciešamību grozīt noteikumus par trūcīgā statusu un par pabalstu GMI līmeņa nodrošināšanai.
- 5) Labklājības ministrija pieņem zināšanai Latvijas Pašvaldību savienības aicinājumu visām pašvaldībām adresētu informāciju sūtīt arī Latvijas Pašvaldību savienībai.

3. Ģimenes valsts pabalsta finansējuma mērķētāks izlietojums

Labklājības ministrijas viedoklis:

Pašreizējā situācija

Latvijā ģimenes valsts pabalstam ir universāls raksturs, to piešķir neatkarīgi no vecāku ienākumu līmeņa par katru bērnu.

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likumu ģimenes valsts pabalstu piešķir personai, kura audzina bērnu. Tiesības saņemt ģimenes valsts pabalstu ir par katru bērnu, kurš ir vecumā no viena gada līdz 15 gadiem vai ir vecāks par 15 gadiem, mācās vispārējās izglītības vai profesionālās izglītības iestādē un nav stājies laulībā. Par bērnu, kurš ir vecāks par 15 gadiem, pabalstu piešķir uz laiku, kamēr bērns apmeklē attiecīgo izglītības iestādi, bet ne ilgāk kā līdz 19 gadu vecuma sasniegšanai. Šajā gadījumā pabalstu nepiešķir par bērnu, kurš, mācoties profesionālās izglītības iestādē, saņem stipendiju.

Laika periodā līdz 31.12.2012. ģimenes valsts pabalsta apmērs par katru bērnu ģimenē ir 8 Ls/mēnesī.

Ģimenes valsts pabalstu piešķir, pamatojoties uz personas iesnieguma pamata. Pamatojoties uz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk - VSAA) statistikas datiem, jāsecina, ka 2009.gadā 6,9% ģimeņu (acīmredzot, turīgākās) ģimenes valsts pabalstu nemaz nav pieprasījušas. Savukārt, pēc Centrālās Statistikas pārvaldes datiem var secināt, ka ģimenes valsts pabalstu pamatā saņem personas ar zemiem ienākumiem.

Ģimenes valsts pabalstu skaits jeb bērnu skaits, par kuriem ģimenes valsts pabalsts izmaksāts, 2009.gadā vidēji mēnesī bija 381 605 bērni, no kuriem 288 824 bērni bija vecumā līdz 15 gadiem, bet 92 782 bērni bija vecumā no 15 – 19 gadiem. 2009.gadā kopā izlietotie līdzekļi ģimenes valsts pabalsta izmaksai bija 40 184,2 tūkst. Ls.

2010.gada martā ģimenes valsts pabalstu skaits jeb bērnu skaits, par kuriem ģimenes valsts pabalsts izmaksāts, bija 372 462 bērni. Pabalsta izmaksai tika izlietoti attiecīgi 3 000,5 tūkst. Ls (2010.gada plāns -35 395,4 tūkst.Ls).

Viena ģimenes valsts pabalsta administrēšana VSAA 2008.gadā izmaksāja 0,57 Ls (dati par 2009.gadu VSAA nav aprēķināti), kopējie šo pabalstu administrēšanas izdevumi 2008.gadā bija 2662,8 tūkst. Ls.

Pie ģimenes valsts pabalsta ir noteikta piemaksa par bērnu invalīdu – 75 Ls/mēnesī.

Iespējamā reforma

Universālā ģimenes valsts pabalsta pārveidošana par tādu pabalstu, kurš balstīts uz ģimenes iztikas līdzekļu izvērtēšanu. Šāda pabalsta ieviešanas gadījumā ir jāmaina pabalsta piešķiršanas un aprēķināšanas principi:

- 1) jāizdiskutē sabiedrībā un jāpieņem politisks lēmums par ienākumu sliekšni, no kura ģimenēm dot tiesības saņemt pabalstu;
- 2) jāmaina pabalsta lielums, padarot to efektīvu salīdzinājumā ar ģimenes kopējiem ienākumiem un administrēšanas izmaksām.

Apskatāmi divi universālās ģimenes valsts pabalsta sistēmas reformas varianti.

1.variants:

- 1) ģimenes valsts pabalstu piešķir un izmaksā VSAA. To piešķir tikai trūcīgām ģimenēm, pamatojoties uz pašvaldību sniegto informāciju par trūcīgas ģimenes statusa noteikšanu (ienākumi uz 1 ģimenes locekli nepārsniedz 50% no valstī noteiktās minimālās algas u.c.);
- 2) tiek būtiski paaugstināts iedzīvotāju ienākuma nodokļa (turpmāk - IIN) atvieglojuma par apgādībā esošu bērnu apmērs;
- 3) piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu vietā valsts sociālo pabalstu sistēmas ietvaros tiek noteikts jauns pabalsts – pabalsts ģimenei par bērnu invalīdu, kura piešķiršanas nosacījumi un apmērs nemainās.

2.variants:

- 1) tiek ieviests uz iztikas līdzekļu izvērtēšanu balstīts pašvaldību ģimenes pabalsts (nodrošinot attiecīgu valsts finansējumu);
- 2) tiek būtiski paaugstināts IIN atvieglojuma par apgādībā esošu bērnu apmērs;
- 3) piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu vietā valsts sociālo pabalstu sistēmas ietvaros tiek noteikts jauns pabalsts – pabalsts ģimenei par bērnu invalīdu, kura piešķiršanas nosacījumi un apmērs nemainās.

Iespējami arī citi risinājumi, piemēram, GMI līmeņa bērnam paaugstināšana par ģimenes valsts pabalsta apmēru (neveidojot jaunu ģimenes valsts pabalstu) vai atteikšanās no ģimenes valsts pabalsta, uz tā rēķina palielinot IIN atvieglojuma apmēru par apgādībā esošu bērnu (tas attiektos tikai uz strādājošām personām).

Jautājums par ģimenes valsts pabalsta mērķētāku izlietojumu joprojām ir ļoti aktuāls no starptautisko aizdevēju puses (Pasaules Banka uzskata, ka ģimenes valsts pabalsts jāmaksā ģimenēm ar zemiem ienākumiem un šīs reformas gaitā atbrīvojušies līdzekļi jānovirza GMI stiprināšanai). Ņemot vērā starptautisko aizdevēju misiju Latvijā tuvākajā laikā, būtu steidzami nepieciešams Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis.

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

Vērš uzmanību, ka variantā par GMI līmeņa bērnam paaugstināšanu par ģimenes valsts pabalsta apmēru (neveidojot jaunu ģimenes valsts pabalstu), pastāv risks no saņēmēju loka izslēgt daudz tādu personu (ģimeņu) ar salīdzinoši zemu ienākumu līmeni, kuri neatbilst trūcīgas personas statusam, un kuriem ģimenes valsts pabalsts ir būtisks materiālais atbalsts.

Vērš uzmanību arī uz faktu, ka pašvaldības izziņu citām iestādēm par trūcīgas personas statusa esamību neizsniedz (kapacitātes trūkuma dēļ).

Ierosina risinājuma variantus modelēt pamatojoties uz mājsaimniecību ienākumu līmeņiem un to izmaiņām.

Tiekoties ar starptautiskajiem aizdevējiem, Latvijas Pašvaldību savienība runās par šo jautājumu, pirmkārt, no nodokļu politikas viedokļa.

Puses vienojās:

- 1) Labklājības ministrija nosūtīs priekšlikumus Latvijas Pašvaldību savienībai rakstiski.
- 2) Latvijas Pašvaldību savienība līdz 2010.gada 1.jūnijam sniegs Labklājības ministrijai oficiālu viedokli par priekšlikumiem.

4. Termina „līdzdarbība” dažāda juridiskā interpretācija un praktiskās pielietošanas problēmas

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

Priekšnoteikums, lai saņemtu pabalstu GMI līmeņa nodrošināšanai, saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 37.pantu⁵, ir līdzdarbības pienākumu pildīšana. Līdzdarbības pienākumi ir definēti likuma „Par sociālo drošību” 5.nodaļā un tie ir: ziņu sniegšana; personiska ierašanās; pakļaušanās medicīniskai izmeklēšanai; pakļaušanās ārstēšanai un atveseļošanās pasākumiem; iesaistīšanās nodarbinātību veicinošos pasākumos⁶.

Attiecībā uz līdzdarbības pasākumu, kas ir iesaistīšanās nodarbinātību veicinošos pasākumos, Latvijas Pašvaldību savienība ir saņēmusi Labklājības ministrijas vēstuli⁷, kura tālāk nodota visām pašvaldībām ievērošanai un kurā nepārprotami norādīts, ka vienīgais pasākums, kurā darbinieku var nodarbināt bez darba tiesisko attiecību noformēšanas ir Nodarbinātības valsts aģentūras organizētais aktīvais nodarbinātības pasākums „Darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās”. Jebkura cita nodarbinātības aktivitāte bez darba tiesisko attiecību noformēšanas traktējama kā piespiedu darbs un tādējādi nav pieļaujama.

Latvijas Pašvaldību savienība uzskata, ka rekomendācijas minētajā Labklājības ministrijas vēstulē ir pretrunā likumam „Par sociālo drošību”. Lai pašvaldības varētu viennozīmīgi traktēt terminu „līdzdarbība” un to vienveidīgi piemērot, slēdzot ar GMI pabalsta pieprasītāju vienošanos par līdzdarbību (atbilstoši noteikumiem par pabalstu GMI līmeņa nodrošināšanai), aicina Labklājības ministriju sagatavot nepieciešamos grozījumus normatīvajos aktos – Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā definēt terminu „līdzdarbība” šī likuma izpratnē vai precizēt likumu „Par sociālo drošību”.

Pastāv problēma, ka sociālās palīdzības klienti likumā „Par sociālo drošību” noteiktos līdzdarbības pienākumus traktē burtiski un nepiekrīt tādiem līdzdarbības pienākumiem, kuri vērsti uz viņu sociālās situācijas uzlabošanu un attiecas uz privāto dzīvi.

Valsts prezidenta kanceleja plāno aicināt skolēnus vasaras brīvlaikā brīvprātīgi strādāt izglītības iestādēs un vaicā Latvijas Pašvaldību savienības viedokli. Vai iepriekšminētā kontekstā, jāsaprot, ka šāds darbs būtu nelikumīgs?

⁵ (1) Pabalstu garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai piešķir un izmaksā ģimenei, kas sastāv no laulātajiem, personām, kurām ir kopēji izdevumi par uzturu un kuras mitinās vienā mājoklī, vai atsevišķi dzīvojošai personai, ja tā pilda likumā “[Par sociālo drošību](#)” noteiktos līdzdarbības pienākumus un, ja nepieciešams, iesaistās sociālās rehabilitācijas pasākumos. [...]

⁶ Likuma „Par sociālo drošību” 30.pants: Personai, kura vēlas saņemt vai saņemt sociālos pakalpojumus sakarā ar pelnītspējas samazināšanos vai bezdarbu, pēc sociālo pakalpojumu sniedzēja pieprasījuma jāpieņem profesionālo iemaņu apgūšanas vai pilnveidošanas pasākumos, ja, spriežot pēc šīs personas profesionālās noslieces un spējām, ir paredzams, ka tie veicinās vai uzturēs šīs personas pelnītspēju vai iespēju iekārtoties darbā.

⁷ 10.11.2009. Nr.16.3-02/3484

Labklājības ministrijas viedoklis:

Labklājības ministrija grozījumus normatīvajos aktos nevirzīs.

Pašreiz vienīgā pieļaujamā publisko darbu forma, kas atšķiras no darba tiesiskajām attiecībām Darba likuma izpratnē, ir noteikumos par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenotāju izvēles principiem⁸ ietvertais Nodarbinātības valsts aģentūras īstenotais aktīvais nodarbinātības pasākums „Darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās”. Šis pasākums var būt kā līdzdarbības pasākums, par ko rakstiski vienojas pabalsta GMI līmeņa nodrošināšanai saņēmējs un pašvaldības sociālais dienests. Citas publisko darbu formas ir uzskatāmas par Darba likuma vai normatīvo aktu pārkāpumu, tāpēc tikai pašvaldības organizēta personu nodarbināšana sociālās palīdzības sniegšanas ietvaros nav pieļaujama.

Attiecībā uz trūcīgā statusa pieprasītāju darbaspējīgā vecumā (ar atsevišķiem izņēmumiem) pašlaik spēkā ir norma, ka viņam ir jāreģistrējas Nodarbinātības valsts aģentūrā kā bezdarbniekiem vai darba meklētājam⁹. Nodarbinātības valsts aģentūra ir tā institūcija valstī, kas ir kompetenta nodarboties ar dažādiem, konkrētajai personai piemērotiem aktivizācijas un konkurētspējas darba tirgū paaugstināšanas pasākumiem, līdz ar to ir uzskatāms, ka tas ir Nodarbinātības valsts aģentūras, nevis sociālā dienesta pienākums šādus pasākumus organizēt.

Latvija 23.03.2006. ratificējusi Starptautiskās darba organizācijas 1930.gada Konvenciju Nr.29 "Piespiedu darba konvencija", kas paredz piespiedu darba aizliegumu, un kuras prasības Latvijai ir saistošas. Bez tam, atbilstoši Satversmes 106.pantam, ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Piespiedu darbs ir aizliegts. Par piespiedu darbu netiek uzskatīta iesaistīšana katastrofu un to seku likvidēšanā un nodarbināšana saskaņā ar tiesas nolēmumu.

Latvijā nav vienota normatīvā regulējuma, kas noteiktu brīvprātīgo darbu, regulējums ir izstrādes procesā. Šāda normatīvā regulējuma apstiprināšanas gadījumā pieaugušai personai būtu tiesības piedalīties arī pašvaldības organizētā nodarbinātībā, ja izteiktu tādu vēlmi, kā arī Valsts darba inspekcija to neuzskatītu par pārkāpumu.

Klientu motivēšanai iesaistīties savas sociālās situācijas uzlabošanā pastiprināti jāveic profesionāls sociālais darbs. Balstoties uz 2009.gada statistikas datiem, sociālajos dienestos pašvaldībās profesionālu sociālo darbu veic 1206 sociālie darbinieki, jeb 66% no visiem sociālā darba speciālistiem un tas joprojām ir nepietiekoši un kavē profesionālu sociālo pakalpojumu nodrošinājumu iedzīvotājiem.

Atbildot uz jautājumu par skolēnu brīvprātīgo darbu – brīvprātīgais darbs jauniešiem ir atļauts biedrībās un nodibinājumos, pašvaldības un valsts iestādēs, tomēr uz to attiecas darba tiesiskās attiecības regulējošos normatīvajos aktos noteiktie aizliegumi un ierobežojumi. Pēc brīvprātīgā darba organizētāja vai jaunieša paša iniciatīvas par brīvprātīgo darbu slēdzams rakstveida līgums, norādot veicamo darbu un tā izpildes termiņu. Taču būtiski uzsvērt, ka jauniešu brīvprātīgo darbu nedrīkst izmantot brīvprātīgā darba organizētāja vai trešās personas peļņas gūšanas nolūkā, pretējā gadījumā ievērojami pieaugtu nedeklarētās nodarbinātības apmēri, kā arī - jauniešu brīvprātīgajam darbam ir jābūt orientētam uz sabiedriskā labuma darbību un jāveicina viņu zināšanu, prasmju, iemaņu un attieksmju attīstību, kā arī brīvā laika lietderīgu izmantošanu.

⁸ MK 10.03.2008. noteikumi Nr.166

⁹ MK 30.03.2010. noteikumu Nr.299 „Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu” 2.4. apakšpunkts

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

Sekas būs tādas, ka pašvaldību sociālie dienesti apzināti pārkāps MK noteikumus un vienošanos par līdzdarbību slēgs formāli.

Puses vienojās:

- 1) Latvijas Pašvaldību savienība apkopos un atsūtīs Labklājības ministrijai informāciju par praktiskām konkrētām problēmām, kas saistītas ar vienošanos par līdzdarbības pasākumiem un to īstenošanu.
- 2) Labklājības ministrija veiks 1.punktā minētās informācijas analīzi un pieņems lēmumu par turpmāko rīcību (informatīvi pasākumu, grozījumi tiesību aktos, u.c.)

5. Problēmas personas atbilstības trūcīgā statusam noteikšanā

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

1) Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu nosaka pienākumu pašvaldības sociālajam dienestam izvērtēt arī statusa pretendenta nekustamos īpašumus. Pašvaldībām nav bezmaksas piekļuves Valsts vienotajai datorizētajai zemesgrāmatai, kas apgrūtina operatīvu lēmuma pieņemšanu par trūcīgā statusu. Tieslietu ministrija ir informēta par šādu problēmu un solījusi jautājumu sadarbībā ar Ekonomikas ministriju risināt. Diemžēl konstruktīva risinājuma joprojām nav.

Aicina iepazīties ar Igaunijas pieredzi integrētu informācijas sistēmu veidošanā.

2) Normatīvajos aktos nav atrunāts kam pirmajam jāsaņem no uzturlīdzekļu nemaksātāja tiesas ceļā piedzītie līdzekļi – Uzturlīdzekļu garantiju fondam vai sociālo pakalpojumu sniedzējam, lai segtu sociālā pakalpojuma izmaksas.

3) Nav skaidrs vai var bērnu atbrīvot no pienākuma maksāt par vecāku uzturēšanos pansionātā, ja vecāki/viens no vecākiem savulaik ir izvairījušies no atbildības par bērnu un bērns uzturlīdzekļus saņēmis no Uzturlīdzekļu garantiju fonda.

Labklājības ministrijas viedoklis:

1) Jautājums ir Tieslietu ministrijas kompetencē. Lai Labklājības ministrijai būtu korekti iespējams iesaistīties jautājuma risināšanā, lūdz atsūtīt problēmas aprakstu oficiāli.

2) Uzturlīdzekļu piedziņa un piedzīto uzturlīdzekļu ieskaitīšana Uzturlīdzekļu garantiju fondā notiek atbilstoši Civilprocesa likuma 623.pantam.

3) Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā ir noteikts, ka personas vai viņa apgādnieka pienākums ir samaksāt par saņemtajiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem. Ja apgādnieks ir pakalpojuma saņēmēja bērns, tad bērnu var atbrīvot no pienākuma apgādāt vecākus, ja Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā tiek konstatēts, ka vecāki bez dibinātiem iemesliem izvairījušies pildīt vecāku pienākumus (CL 188.p.).

Puses vienojās:

- 1) Latvijas Pašvaldību savienība atsūtīs Labklājības ministrijai problēmas izklāstu attiecībā uz bezmaksas piekļuvi Valsts vienotajai datorizētajai zemesgrāmatai un aprakstu par jautājuma līdzšinējās risināšanas gaitu.
- 2) Labklājības ministrija kontaktēsies ar Tieslietu ministriju, lai sekmētu jautājuma par pašvaldību bezmaksas piekļuvi Valsts vienotajai datorizētajai zemesgrāmatai atrisināšanu.

- 3) Latvijas Pašvaldību savienība, ja nepieciešams, sniegs priekšlikumus Labklājības ministrijai attiecībā uz sociālo pakalpojumu apmaksas kārtību.

6. Sociālo dienestu juridiskais statuss

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

1) Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums nosaka, ka pašvaldības sociālais dienests ir juridiski patstāvīga iestāde. Latvijas Pašvaldību savienībā vēršas pašvaldību sociālo dienestu vadītāji ar lūgumu rast risinājumu, lai pašvaldības sociālo dienestu varētu veidot kā domes struktūrvienību.

2) Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums nosaka prasības sociālā darba jomā strādājošo izglītībai. Sociālā pedagoga profesija nav norādīta minētajā likumā. Aicina ministriju pārskatīt prasības pašvaldības sociālajā dienestā strādājošo izglītībai. Problēma aktuāla arī sakarā ar sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrāciju – ja izglītība nav precīzi atbilstoša likumā noteiktajam, ministrija atsaka pašvaldības sociālā dienesta reģistrēšanu sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā. No otras puses – šajos sociāli ekonomiskajos apstākļos būtu ļoti piesardzīgi jāizturas pret kvalifikācijas prasību samazināšanu, jo pastāv risks pieņemt populistiskus lēmumus ar sekojošām negatīvām sekām.

Labklājības ministrijas viedoklis:

1) Par pašvaldības sociālā dienesta juridisko statusu notika plašas diskusijas Saeimas Sociālo un darba lietu komisijā, kur deputāti lēma par nepieciešamību sociālajam dienestam eksistēt kā patstāvīgai iestādei, lai tas lēmumus varētu pieņemt patstāvīgi piešķirtā finansējuma ietvaros. Ja dienests ir domes struktūrvienība, lēmumu pieņemšanā jāiesaistās domei un tas pagarina un sarežģī administratīvo procesu, kas rezultātā neveicina profesionālu klienta vajadzību izvērtēšanu un lēmuma pieņemšanu.

Labklājības ministrija atbalsta likumā noteikto, ka pašvaldības sociālais dienests ir patstāvīga iestāde. 2010.gadā, apmeklējot 10 pašvaldību sociālos dienestus, vairāk problēmu konstatēts tieši tajās pašvaldībās, kur dienests nav patstāvīga iestāde (lēmumus pieņem dome vai tās komisijas).

2) Pat Izglītības un zinātnes ministrijai nav skaidras nostājas attiecībā uz sociālajiem pedagogiem. Priekšlikumus par prasībām pašvaldības sociālajā dienestā strādājošo izglītībai Latvijas Pašvaldību savienībai būtu jāšūta Saeimai.

Puses vienojās:

- 1) Grozījumus Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā attiecībā uz pašvaldības sociālo dienestu juridisko statusu neierosināt.
- 2) Labklājības ministrija sadarbībā ar Sociālā darba speciālistu sadarbības padomi izvērtēs iespējas pārskatīt prasības sociālā darba jomā strādājošo izglītībai, par ko nepieciešamības gadījumā informēs Saeimas Sociālo un darba lietu komisiju.

7. Invaliditātes likuma būtība un tajā noteiktie atbalsta pasākumi personām ar invaliditāti, tai skaitā informācija par pašvaldībām īstenojamajiem pasākumiem

Labklājības ministrija informē:

Invaliditātes likums reglamentē gan personu ar invaliditāti, gan personu ar prognozējamu invaliditāti tiesības un pienākumus, kā arī nosaka invaliditātes un prognozējamu invaliditātes ekspertīzes organizāciju, principus un atbalsta pasākumus invaliditātes un draudošas invaliditātes seku mazināšanai.

Likuma mērķi:

- novērst vai mazināt invaliditātes risku personām ar prognozējamu invaliditāti;
- mazināt invaliditātes sekas personām ar invaliditāti;
- mazināt sociālās atstumtības risku.

Atšķirības no esošās likumdošanas:

- 1) personai ar prognozējamu invaliditāti un personai ar invaliditāti tiks izstrādāts rehabilitācijas plāns;
- 2) noteikti pasākumi invaliditātes riska mazināšanai - nodrošinot personai ar prognozējamu invaliditāti tiesības prioritāri saņemt no valsts budžeta apmaksātus ārstniecības, kā arī sociālās un profesionālās rehabilitācijas pakalpojumus saskaņā ar individuālajā rehabilitācijas plānā norādīto;
- 3) izmaiņas invaliditātes noteikšanas sistēmā (gan invaliditātes iedalījumā, gan tās noteikšanas būtībā):
 - invaliditāte tiks noteikta pēc Starptautiskās funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikācijā (SFK) noteiktajiem principiem (reorganizāciju ir plānots uzsākt 2010.gadā un pabeigt līdz 2013.gadam);
 - līdz 2012.gada 31.decembrim personām *darbspējīgā vecumā* saglabāsies esošā invaliditātes noteikšanas sistēma. No 2013.gada 1.janvāra minētām personām izvērtēs funkcionālo spēju ierobežojumu un to radīto darbspēju zaudējumu procentos (tiks noteikta I, II vai III invaliditātes grupa, ja darbspēju zaudējums attiecīgi ir 80-100%, 60-79% un 25-59% apmērā);
 - bērniem līdz 18 gadu vecumam invaliditāte tiks noteikta bez iedalījuma grupās (pašreiz invaliditāte bez iedalījuma grupās tiek noteikta līdz 16 gadu vecumam);
 - personām *pensijas vecumā* no 2011.gada 1.janvāra, atkārtoti veicot invaliditātes ekspertīzi, saglabās invaliditāti arī tad, ja funkcionēšanas ierobežojumi ir saistīti ar vecuma izraisītām pārmaiņām organismā. No 2013.gada 1.janvāra pirmreizēju invaliditātes ekspertīzi veiks un noteiks I, II vai III invaliditātes grupu un atbalsta pasākumus arī gadījumā, ja funkcionēšanas ierobežojumi ir saistīti ar vecuma izraisītām pārmaiņām organismā (pašreiz objektīvas vecuma izmaiņas netiek ņemtas vērā);
- 4) no valsts budžeta apmaksāti pakalpojumi personām ar invaliditāti:
 - psihologa konsultācijas ģimenēm, kurās bērnam pirmreizēji noteikta invaliditāte – no 2011.gada 1.janvāra;
 - asistenta pakalpojumi pašvaldībā:
 - o no 2011.gada 1.janvāra līdz 2012. gada 31.decembrim - personai ar pirmās grupas redzes invaliditāti, kura nesaņem valsts pabalstu invalīdam, kuram nepieciešama kopšana - līdz 10 stundām nedēļā;

- no 2013.gada 1.janvāra - personai ar I vai II invaliditātes grupu un bērnam no 7 līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti, kuram, pamatojoties uz Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas (turpmāk - Valsts komisijas) ieteikumu, individuālajā rehabilitācijas plānā ir noteikta asistenta pakalpojuma nepieciešamība - līdz 40 stundām nedēļā;
- asistenta pakalpojumi izglītības iestādēs - no 2012.gada 1.septembra - augstāk minētajai personai ar I vai II invaliditātes grupu vai bērnam ar invaliditāti – pārvietošanās atbalstam un pašaprūpes veikšanai vispārējās pamatizglītības, profesionālās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības un profesionālās vidējās izglītības iestādēs;
- surdotulka pakalpojumi:
 - no 2011.gada 1.septembra - personai, kurai dzirdes traucējumi nav kompensējami ar tehniskajiem palīglīdzekļiem un kurai, pamatojoties uz Valsts komisijas ieteikumu, individuālajā rehabilitācijas plānā ir noteikta surdotulka pakalpojuma nepieciešamība - līdz 480 akadēmiskajām stundām viena mācību gada laikā profesionālās pamatizglītības, profesionālās vidējās izglītības un augstākās izglītības programmas apgūšanai;
 - no 2013.gada 1.janvāra – augstāk minētajai personai pašvaldībā saskarsmes nodrošināšanai ar citām juridiskām un fiziskām personām līdz 10 stundām mēnesī.

Plānots, ka likums trešajā lasījumā Saeimā tiks izskatīts 20.05.2010.

Pašvaldību pasākumi Invaliditātes likuma īstenošanā

Pašvaldības sociālā dienesta pienākumi:

- 1) izstrādāt individuālo rehabilitācijas plānu personai ar invaliditāti un kontrolēt tā izpildi, sadarbojoties ar ārstējošo ārstu un pašu personu un kontrolēt rehabilitācijas plāna izpildi;
- 2) organizēt psihologa pakalpojuma sniegšanu bērnam, kuram invaliditāte noteikta pirmreizēji un viņa vecākiem vai likumiskajam pārstāvim, ja bērns dzīvo ģimenē. Pašvaldību sociālie dienesti, saskaņā ar izstrādāto individuālo rehabilitācijas plānu organizēs sadarbību ar psihologu un koordinēs pakalpojuma saņemšanu personas dzīvesvietā. Pašvaldības būs atbildīgas par līgumu par psihologa konsultāciju nodrošināšanu personai slēgšanu, kā arī kontrolēs līguma saistību izpildi un sniegtā pakalpojuma atbilstību noslēgtajam līgumam;
- 3) organizēt asistenta pakalpojuma sniegšanu. Personai ar invaliditāti pašvaldībā pēc to deklarētās dzīvesvietas būs tiesības saņemt no valsts budžeta apmaksātu asistenta pakalpojumu (ar 2011.gada 1.janvāri – tikai personām ar I grupas redzes invaliditāti, kuras nesaņem valsts pabalstu invalīdam, kuram nepieciešama kopšana, apmēram 700 personas).

Lai nodrošinātu asistenta pakalpojuma saņemšanu, Labklājības ministrija sagatavos MK rīkojuma projektu par mērķdotāciju piešķiršanu novadiem, republikas pilsētām un galvaspilsētai Rīga. Mērķdotācijas apmērs būs atkarīgs no ikgadējā valsts budžeta likumā piešķirtajiem līdzekļiem un minēto I grupas redzes invalīdu skaita novadā, kuru paziņos Valsts komisija.

Pašvaldības sociālā dienesta pienākumi asistenta pakalpojuma nodrošināšanā:

- 1) informēt attiecīgās pašvaldības iedzīvotājus par iespējām saņemt asistenta pakalpojumus, kā arī par pakalpojumu saņemšanas nosacījumiem un kārtību;
- 2) piešķirt personai ar invaliditāti asistenta pakalpojumu noteiktās mērķdotācijas ietvaros, ņemot vērā personas sociālās aktivitātes: nodarbinātība, izglītība, sabiedriskās aktivitātes u.c.;

- 3) apzināt iespējamo personu loku, kuras varētu sniegt asistenta pakalpojumu (apmaksā Ls 1,20/stundā), ja persona nav izteikusi vēlmi par sev piemērotu asistenta kandidātu;
- 4) kontrolēt asistenta pakalpojuma saņemšanu;
- 5) reizi gadā iesniegt Labklājības ministrijai pārskatu par piešķirtās mērķdotācijas izlietojumu.

Papildus informācija

Pašvaldību darba apjoms pieaugs sākot ar 2013.gada 1.janvāri, kad tiesības saņemt asistenta pakalpojumu būs personai ar I vai II invaliditātes grupu un bērnam no 7 līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti, kuram, pamatojoties uz Valsts komisijas ieteikumu, individuālajā rehabilitācijas plānā noteikta asistenta pakalpojuma nepieciešamība.

Sakarā ar nelielu asistentu un asistenta pakalpojumu (apmēram 700) saņēmēju skaitu līdz 2013.gadam, esošajā ekonomiskajā situācijā nebija iespējams paredzēt līdzekļus administratīvajiem izdevumiem pakalpojuma nodrošināšanai. Labklājības ministrija MK iesniegtajā Informatīvajā ziņojumā par Invaliditātes likuma finansiālo ietekmi (2009.gada septembrī) paredzēja, ka šo izdevumu izpildei, sākot ar 2013.gadā 1.janvāri sociālajam darbiniekam un grāmatvedim papildus nepieciešamas katrā novadā $\frac{1}{4}$ slodzes, katrā no republikas pilsētām $\frac{1}{2}$ slodzes un galvaspilsētā Rīga – $\frac{1}{2}$ slodzes katrā no 6 esošajiem rajoniem., kā arī tika paredzēti arī līdzekļi personas ar II invaliditātes grupu asistenta transporta izdevumu apmaksai.

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

Nemot vērā plānoto darba apjoma pieaugumu pašvaldību sociālajiem dienestiem (skatīt informāciju augstāk „Pašvaldības sociālā dienesta pienākumi”) vērš uzmanību, ka pastāv risks nespēt nodrošināt visu pienākumu izpildi esošo cilvēkresursu ietvaros.

Puses vienojās:

Pieņemt zināšanai.

8. Plānošanas reģionu sociālo pakalpojumu attīstības programmas alternatīvajiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem

Labklājības ministrija informē:

Eiropas Sociālā fonda programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” aktivitātes Nr. 1.4.1.2.4. “Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība reģionos” 1.kārta noslēgsies 2010.gada 30.jūnijā. Tās ietvaros izstrādātas ilgtermiņa sociālo pakalpojumu attīstības programmas plānošanas reģioniem. Pašlaik notiek projekta noslēguma konferences (katrā reģionā).

Tiek gatavoti MK noteikumi šīs aktivitātes 2.kārtas īstenošanai, kurus Valsts kancelejā plānots iesniegt tuvākā mēneša laikā. 2.kārtā paredzēta sociālās rehabilitācijas, sociālās aprūpes un motivācijas programmu izstrāde un ieviešana, kā arī speciālistu apmācība un supervīzijas. Projektu iesniegšana tiks organizēta katru gadu, pirmā projektu iesniegšana varētu notikt š.g. 3.ceturksnī. Projektus varēs iesniegt reģistrēti sociālo pakalpojumu sniedzēji un pašvaldības, pašvaldību institūcijas vai valsts institūcijas, kuras veido sadarbību ar sociālo pakalpojumu sniedzēju. Ar plašāku informāciju var iepazīties Nodarbinātības valsts aģentūras mājas lapā www.nva.gov.lv/esf sadaļā „Aktualitātes”. Pēc MK noteikumu pieņemšanas tiks rīkoti informatīvi semināri.

Pašvaldības aicinātas izmantot iespēju piesaistīt Eiropas Sociālā fonda līdzekļus sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju sociālo un funkcionālo prasmju pilnveidošanai, integrācijai sabiedrībā un attiecīgi – arī nodarbinātības veicināšanai.

Latvijas Pašvaldību savienība:

Interesējas vai 2.kārtas projektiem būtu jābūt saskaņā ar 1.kārtā izstrādātajām plānošanas reģionu sociālo pakalpojumu attīstības programmām, kā arī - vai būs iespējams saņemt avansu projektu īstenošanai.

Labklājības ministrija:

Atbilstība plānošanas reģionu sociālo pakalpojumu attīstības programmām būs priekšnoteikums 2.kārtas projektu īstenošanai.

Par avansu – Finanšu ministrija noraida iespēju to saņemt, taču turpinās aktīvas sarunas un Labklājības ministrija centīsies panākt pozitīvu lēmumu. Labklājības ministrija jau ir panākusi pasākumam 100 % ES struktūrfondu finansējumu.

Puses vienojās:

Pieņemt zināšanai.

9. Aktīvo nodarbinātības pasākumu īstenošana

Labklājības ministrija informē:

Nedaudz samazinās reģistrētā bezdarba līmenis, uz sezonālo darbu rēķina pieaug vakanču skaits. Pašvaldības ir ļoti aktīvas pasākuma „Darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās” ieviešanā, veidojot aizvien jaunas darba vietas. Šis pasākums 2010.gadā ir finanšu ietilpīgākais. Tā kā Valsts darba inspekcija plāno apmeklēt pasākuma ietvaros izveidotās darba vietas, pašvaldībām jāpievērš uzmanība darba aizsardzības prasību ievērošanai, sevišķi attiecībā uz darbinieku instruēšanu pirms darba uzsākšanas.

Lai optimizētu nepieciešamās publiskā iepirkuma procedūras pašvaldībām nepieciešamā inventāra un palīgmateriālu iegādei minētā pasākuma īstenošanai, tiek piedāvāts centralizēts iepirkums, kura rezultātā katrā reģionā (atbilstoši plānošanas reģiona robežām) tiks noteikti 3 piegādātāji un gadījumā, ja pirmais piegādātājs nespēs nodrošināt nepieciešamo pasūtījumu, preces varēs iepirkt no nākošā. Ja iepirkums netiks apstrīdēts, līgumus varētu noslēgt jūlija beigās un piegādes varētu sākt no augusta.

Skolēnu vasaras nodarbinātības pasākumi ne 2010. ne 2011.gadā netiks īstenoti, savukārt, subsidētās nodarbinātības ietvaros (personu ar invaliditāti nodarbināšana) plānots subsidēt arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas par darbiniekiem (saskaņošanas procesā grozījumi noteikumos par aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem¹⁰).

Plānoti arī jauni aktīvie nodarbinātības pasākumi – jauniešu darba prakse pie darba devēja (6 un 12 mēneši) un mūžizglītības pasākumi (izmantojot apmācību kuponu sistēmu (mācību izdevumu segšanai) un nosakot 10 % līdzmaksājumu).

Latvijas Pašvaldību savienība:

Pieņem zināšanai.

Puses vienojās:

Pieņemt zināšanai.

¹⁰ MK 10.03.2008. noteikumi Nr.166

10. Termina „ģimene” atšķirīgā interpretācija dažādos normatīvajos aktos

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

Civillikumā dota termina „ģimene” definīcija, kas atšķiras no dažādos MK noteikumos lietotās. Noteikumos par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu¹¹ termins „ģimene” lietots plašākā nozīmē nekā Civillikumā. Savukārt, noteikumos par Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu samaksu¹² minēta „apgādnieka ģimene”.

Lūdz saskaņot terminoloģiju augstāk minētajos tiesību aktos, lai nodrošinātu to vienveidīgu piemērošanu sociālo pakalpojumu sniegšanā.

Labklājības ministrijas viedoklis:

Civillikuma 214.pants noteic, ka pie ģimenes šaurākā nozīmē pieder laulātie un viņu bērni, kamēr tie atrodas nedalītā saimniecībā. Savukārt, Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 33.panta pirmā daļa, kur ir runa par personas (ģimenes) atzīšanu par trūcīgu ir noteiks, ka MK nosaka ienākumu un materiālā stāvokļa līmeni, kuru nepārsniedzot ģimene, kas sastāv no laulātajiem, personām, kurām ir kopēji izdevumi par uzturu un kuras mitinās vienā mājoklī, vai atsevišķi dzīvojoša persona tiek atzīta par trūcīgu, un kārtību, kādā ģimene (persona) tiek atzīta par trūcīgu.

Civillikums ir normatīvais akts, kas regulē tiesiskās attiecības privāttiesību jomā un nav attiecināms uz tiesiskajām attiecībām publisko tiesību jomā, un jo īpaši uz sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu sniegšanu. Publiski tiesisko attiecību sociālās palīdzības un pakalpojumu sniegšanas jomā ir pieņemts Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, kas ir speciāls normatīvs akts un tieši tajā ietvertās normas ir jāpiemēro izvērtējot, vai personai atsevišķi vai ģimenei, kā to sociāliem mērķiem definē šis likums, ir tiesības uz konkrēta veida palīdzības vai pakalpojumu saņemšanu. Pieņemams, ka šādi ģimene ir traktēta ar mērķi sniegt visefektīvāko un ekonomiski pamatotāko palīdzību konkrētai mājsaimniecībai, kas ir arī likuma mērķis.

Sociālās palīdzības sniegšanas gadījumā termins „trūcīga ģimene” interpretējams kā ekonomiski savstarpēji saistītu personu kopums, nevis, kā vēsturiski noteikts, ar ģimenes saitēm saistītu personu kopums. Gan likumā, gan noteikumu par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu 1.punktā noteiktais attiecībā uz personu kopumu, kam novērtē atbilstību trūcīgas ģimenes (personas) statusam, pēc būtības raksturo mājsaimniecību – personu kopumu, kam ir kopēji izdevumi par uzturu un kuras mitinās vienā mājoklī. Līdz ar to, lemjot par trūcīgo personu statusa piešķiršanu, termina „ģimene” skaidrojums un kritēriji nav noteicošie. Noteicošie kritēriji šajā gadījumā ir personu kopums (kas var būt un var nebūt ar radnieciskām saitēm saistītas personas) un fakts, ka personām ir kopīga mājsaimniecība, proti, personas dzīvo vienā mājoklī un viņām ir kopīgi izdevumi par uzturu.

Puses vienojās:

Labklājības ministrija nosūtīs Latvijas Pašvaldību savienībai skaidrojošu vēstuli par termina „ģimene” dažādo traktējumu privātajās un publiskajās tiesībās.

¹¹ MK 03.03.2009. noteikumi Nr.214 (zaudējuši spēku ar 01.04.2010.)

¹² MK 27.05.2003. noteikumi Nr.275 „Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu samaksas kārtība un kārtība, kādā pakalpojuma izmaksas tiek segtas no pašvaldības budžeta”

11. Sociālo pakalpojumu pieejamība un kvalitāte krīzes apstākļos

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

Jautājums saistīts ar pašvaldību reālajām iespējām slēgt līgumus ar pakalpojumu sniedzējiem par iedzīvotājiem nepieciešamajiem sociālajiem pakalpojumiem. Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu (17.panta 1.daļa) sociālos pakalpojumus sniegt tiesīgi tikai sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā reģistrēti pakalpojumu sniedzēji. Reģistrēšana garantē noteiktu pakalpojumu kvalitātes līmeni. Praksē, savukārt, pastāv ievērojams daudzums neregistrētu pakalpojumu sniedzēju, kas apgrūtina pakalpojuma iegādi pēc iespējas tuvā apkārtnē (attālums attiecīgi sadārdzina pakalpojumu).

Labklājības ministrijas viedoklis:

Aicina neslēgt līgumus ar neregistrētiem sociālo pakalpojumu sniedzējiem.

Puses vienojās:

Pieņemt zināšanai.

12. Valsts turpmākā sociālā politika krīzes apstākļos un Labklājības ministrijas loma dažādu iedzīvotāju ienākumu līmeņu noteikšanā atvieglojumu un palīdzības saņemšanai publiskajā sektorā

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

Izsaka neapmierinātību ar procedūru kādā 2010.gada sākumā tika pieņemti grozījumi noteikumos par veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtību¹³ (paātrinātā kārtībā un nesaskaņojot ar citām ministrijām un Latvijas Pašvaldību savienību), ar kuriem ievieša vēl divus ienākumu līmeņus – atšķirīgus no trūcīgas personas statusa iegūšanai nepieciešamā –, kurus nepārsniedzot, pacienti ir pilnībā vai daļēji atbrīvoti no pacienta iemaksas un līdzmaksājumiem (tos sedz no valsts budžeta līdzekļiem, kas paredzēti Sociālās drošības tīkla stratēģijas ieviešanai). Šādas normas ieviešana papildus noslogo pašvaldību sociālos dienestus, jo atvieglojumu saņemšanai jāizsniedz attiecīga izziņa.

Interesējas vai Labklājības ministrija ir izvērtējusi šo precedentu un aicina vienoties par rīcību šādos gadījumos.

Labklājības ministrijas viedoklis:

Labklājības ministrija ir vienisprātis ar Latvijas Pašvaldību savienību un uzskata, ka Veselības ministrijai, pirms augstāk minēto MK noteikumu grozījumu izskatīšanai MK sēdē steidzamības kārtā, vajadzēja jautājumu apspriest un saskaņot ar citām institūcijām.

Labklājības ministrija tikpat neapmierināta ar minēto precedentu, taču uzsver, ka lēmuma pieņemšanas brīdī informēja, ka iebilst pret jaunu, papildus, ienākumu līmeņu ieviešanu, tādējādi atbalstot pašvaldības. Jāatzīmē, ka Rīgas pašvaldības pārstāvji gan puda viedokli, ka izvērtēt atbilstību arī citiem ienākumu līmeņiem (ne tikai trūcīgas vai maznodrošinātas personas statusa iegūšanai) nebūšot problēmu.

Puses vienojās:

Pieņemt zināšanai.

¹³ MK 19.12.2006. noteikumi Nr.1046 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība”. Grozījumi ir Ministru kabineta 2010.gada 12.janvāra noteikumi Nr.37

13. Ģimenes valsts politikas īstenošanas problēmas krīzes apstākļos

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

1) Noteikumu par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās¹⁴ 3.punkts neatbilst Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 29.panta 2.daļas 3.punktam: noteikumi nosaka, ka bērnam, kurš ir ievietots internātskolā un kuram nav iecelts aizbildnis, pašvaldība, kuras bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi, katru mēnesi izmaksā finanšu līdzekļus personiskiem izdevumiem. Izmaksāto līdzekļu apmērs nav mazāks par 15 procentiem no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra.

Savukārt, likums nosaka, ka bērnam no septiņu gadu vecuma naudas summa personiskiem izdevumiem, kas izmaksājama no ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas budžeta, ir 10 procenti no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra. Par labām un teicamām sekmēm un aktivitāti sabiedriskajā dzīvē izglītības iestādes vai ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas var piešķirt arī lielāku naudas summu.

2) Ierosina no valsts budžeta finansēt brīvpusdienas 1.- 4. klašu skolēniem.

3) Ierosina paaugstināt atlīdzību aizbildņiem. Pašlaik audžuģimenēm atlīdzība ir apmērā lielāka.

4) Ierosina risināt jautājumu par audžuģimenes juridisko atbildību par audžubērnu, ja tas ģimenē uzturas ilgstoši.

Labklājības ministrijas viedoklis:

1) Šāda pretruna ir izveidojusies, 07.05.2009. izdarot grozījumus Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā un pēc Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas priekšlikuma samazinot naudas summas apmēru, kas ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas klientam tiek izmaksāts no iestādes budžeta personiskajiem izdevumiem. Tādejādi MK noteikumos joprojām ir 15 % no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra, bet likumā – 10 %. Šajā gadījumā tas ir piemērošanas jautājums un problēmām nevajadzētu rasties, jo likums ir augstāka juridiska spēka normatīvais akts nekā MK noteikumi, kā arī likumā ietvertā tiesību norma ir jaunāka par noteikumos esošo (likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 8.panta pirmā daļa nosaka - ja konstatēta pretruna starp dažāda juridiska spēka normatīvajiem aktiem, spēkā ir tas normatīvais akts, kuram ir augstāks juridiskais spēks).

Labklājības ministrija neplāno grozījumus noteikumos par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam un gatavo skaidrojošu materiālu – metodiskos ieteikumus noteikumu piemērošanai, kuros ietvers skaidrojumu arī par minētās normas pielietošanu praksē.

Jāuzsver, ka arī patlaban likums neaizliedz izmaksāt lielāku summu personiskajiem izdevumiem („Par labām un teicamām sekmēm un aktivitāti sabiedriskajā dzīvē izglītības iestādes vai ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas var piešķirt arī lielāku naudas summu”).

2) Jautājums par brīvpusdienām skolēniem adresējams Izglītības un zinātnes ministrijai.

3) Labklājības ministrija tuvākajos gados neplāno mainīt ne aizbildņa ne audžuģimenes atlīdzības apmēru.

¹⁴ MK 15.11.2005. noteikumi Nr.857

4) Audžuģimene var kļūt par aizbildņiem (aizbildnis ir juridiski atbildīgs par bērnu). Izvērtējama iespēja noteikt bāriņtiesu par bērna juridisko pārstāvi gan aizbildnības gan audžuģimenes gadījumā.

Puses vienojās:

Pēc metodisko ieteikumu noteikumu par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam piemērošanai izstrādes Labklājības ministrija tos nosūtīs Latvijas Pašvaldību savienībai, kā arī, rīkojot kārtējās sanāksmes ar bāriņtiesu un sociālo dienestu darbiniekiem, šo jautājumu iekļaus darba kārtībā un sniegs skaidrojumu.

14. Labklājības ministrijas, citu ministriju, pašvaldību, sociālo dienestu un NVO darbības koordinācija un sadarbība palīdzības sniegšanā iedzīvotājiem krīzes apstākļos

Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis:

Konstatētas problēmas Eiropas Komisijas Pārtikas programmas vistrūcīgākajām personām, par kuru valsts līmenī atbild Zemkopības ministrija, īstenošanā – Latvijas Pašvaldību savienība saņem sūdzības par koordinācijas trūkumu. Pastāv risks pārtikas negodīgai sadalei iedzīvotājiem (nav novērsta iespēja vienai personai vienā mēnesī saņemt vairākas pārtikas pakas).

Labklājības ministrijas viedoklis:

Programmas īstenošanas mehānisms organizēts tā, ka praktiskie īstenotāji ir Zemkopības ministrija, Lauku atbalsta dienests un labdarības organizācijas. Tādēļ Labklājības ministrija neplāno iesaistīties Eiropas Komisijas Pārtikas programmas vistrūcīgākajām personām īstenošanas koordinēšanā.

Puses vienojās:

Pieņemt zināšanai.

Sarunas slēdz plkst.13.¹⁰

Labklājības ministrs

U.Augulis

Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis

A.Jaunsleinis

Labklājības Pašvaldību savienības
padomniece veselības un sociālajos
jautājumos

S.Šimfa